

УДК: 631. 584. 5

© 2009

Г. І. Демидась, доктор сільськогосподарських наук

В. Ф. Драбик

Національний аграрний університет

ЗНАЧЕННЯ ПРОМІЖНИХ ПІСЛЯЖНИВНИХ ПОСІВІВ

Розглянуто питання значення проміжних післяжнивних посівів

У комплексі заходів, спрямованих на збільшення виробництва кормів, поряд з розширенням посівів і значним підвищенням урожайності кормових культур, важливим резервом залишається використання проміжних посівів, які дають можливість одержати додаткову урожайність зеленої маси і збільшити збір кормових одиниць та протеїну з 1 гаррілі.

Проміжні посіви забезпечують можливість значно повнішого використання сонячної енергії, що сприяє суттєвому збільшенню в біомасі врожаю вмісту вуглеводів та білка. Завдяки проміжним як одновидовим, так і сумісним посівам зростає збір зеленої маси з одиниці площі сівозміни, що забезпечує тварин повноцінними кормами в ранньовесняній, осінній і пізньоосінній періоди та оптимізує використання орних земель взагалі і в тому числі під зерновими, технічними та іншими важливими сільськогосподарськими культурами [1].

Використання ріллі через заповнення проміжків між культурами впродовж вегетаційного періоду, зокрема поєднання озимих з наступним вирощуванням післяукісних та післяжнивних кормових культур, дає змогу підвищити виробництво кормів з одиниці площі, збільшити вміст протеїну в зелених кормах до 120 -130г і більше на 1 к. од.

За умов впроваджень проміжних посівів значно продовжується період перебування земельної площі під покривом рослин. Розвиваючи густий стеблостій, проміжні посіви пригнічують бур'яни. Після збирання проміжних посівів у ґрунті залишається велика кількість коренестерньових решток, які мінералізуються на поживні речовини [3].

Зелена маса післяжнивного сидерату з високим вмістом азоту, легкодоступних вуглеводів, з вузьким співвідношенням С : N є добрим поживним субстратом для ґрунтової мікрофлори. Результати комплексної оцінки біологічної активності чорнозему типового свідчать про значне (в 1,3-1,8

разу) підвищення біологічної активності його при використанні післяжнивного зеленого добрива.

Проміжні посіви, як важлива ланка в системі землеробства, мають важливе значення не тільки для виробництва кормів, вони разом з тим, покращують агротехнічні, економічні і екологічні умови, а саме:

- отримання цінних, дешевих соковитих кормів з ранньої весни до пізньої осені;
- підвищення врожаїв та скорочення виробничих витрат у рослинництві;
- збільшення коефіцієнта використання ФАР;
- поповнення органічних та мінеральних речовин у ґрунті;
- зменшення непродуктивних втрат вологи та поживних речовин за рахунок зниження процесів інфільтрації з верхнього шару ґрунту, сприяючи підвищенню коефіцієнта використання опадів, добрив та хімічних меліорантів;
- підвищення коефіцієнта використання ріллі та продуктивності сівозміни;
- зменшення забур'янення посівів та захворювання рослин;
- посилення біологічної активності ґрунту;
- покращення будови та агрегатного стану ґрунту;
- усунення несумісності культур у насичених сівозмінах (зернові по зернових);
- підсилення плодозміни в сівозмінах короткої ротації;
- отримання екологічно чистої продукції;
- поліпшення екологічного стану довкілля [4].

За умов сьогодення серед комплексу проміжних все більшого значення набуває вирощування післяжнивних посівів у господарствах різних форм власності і в різних агрокліматичних умовах. Післяжнивні посіви є добрими попередниками для ярих культур. За умов вирощування їх на сидерати, зелене добриво збагачує ґрунт органічною речовиною, покращує його поживний режим, збільшує в ньому вміст мінерального азоту, зменшує забур'яненість наступної культури. Найвищий урожай зеленої маси післяжнивні посіви забезпечують при внесенні органічних і важкорозчинних мінеральних добрив під попередник і легкорозчинних – безпосередньо під посіви. Такий спосіб застосування добрив сприяє одержанню високих урожаїв як основної, так і післяжвивої культури [2].

У зв'язку з тим, що післяжнивні посіви мають нижчу урожайність за проміжні, слід надавати перевагу тим культурам і сумішкам, які висівають із меншою нормою висіву дешевого насіння. Так, у пізніх післяжнивних

посівах після озимої пшениці слід вирощувати редьку олійну, гірчицю білу та їх сумішки з іншими культурами.

Результати досліджень. За даними наших досліджень встановлено, що хоч змішані посіви і мають перевагу за наростанням зеленої маси і формуванням листової поверхні, проте за урожайністю вони поступаються чистим посівам. Так, за дослідними даними 2006 р. найвищу урожайність забезпечував чистий посів гірчиці білої, яка становила 18,95 т/га, у змішаному посіві гірчиці білої з вівсом урожайність була 18,6 т/га, що на 0,35 т/га менше ніж в чистому посіві гірчиці. Вказана залежність за урожайністю зеленої маси чистих і змішаних поживних посівів характерна і для інших культур, що вирощували в дослідях. Чистий посів редьки олійної сформував зеленої маси 18,35 т/га, що на 0,65 т/га більше ніж змішаний посів редьки олійної з вівсом. Урожайність чистих посівів ріпаку і тифону становила відповідно 15,1- 15,83 т/га, а їх сумішок – 14,18 і 14,15 т/га. Таким чином, урожайність чистого посіву ріпаку перевищує урожайність його сумішки на 0,92 т/га, а чистого посіву тифону – на 1,68 т/га (табл.1).

1. Урожайність післяживних кормових культур і їх сумішок в 2006 р. т/га

№ п/п	Культури та їх сумішки	Вага зеленої маси по повтореннях, т/га				Середнє
		1	2	3	4	
1	Горох + овес	15,9	16,3	15,1	14,9	15,55
2	Гірчиця біла	18,7	19,0	19,3	18,8	18,95
3	Гірчиця біла + овес	19,1	18,9	18,3	18,1	18,6
4	Озимий ріпак	15,1	15,7	14,9	14,7	15,1
5	Озимий ріпак +озиме жито	14,5	14,0	13,9	14,3	14,18
6	Редька олійна	18,3	17,9	18,5	18,7	18,35
7	Редька олійна + овес	16,9	18,4	17,6	17,9	17,7
8	Тифон	15,4	16,3	15,9	15,7	15,83
9	Тифон + озиме жито	14,0	13,9	14,5	14,2	14,15

2. Урожайність післяжнивних кормових культур і їх сумішок в 2007 р. т/га

№ п/п	Культури та їх сумішки	Вага зеленої маси по повтореннях, т/га				Середнє
		1	2	3	4	
1	Горох + овес	15,3	14,9	15,8	15,6	15,40
2	Гірчиця біла	17,4	17,6	17,9	17,5	17,65
3	Гірчиця біла + овес	17,9	18,1	18,3	18,1	18,10
4	Озимий ріпак	15,2	15,7	15,0	15,5	15,35
5	Озимий ріпак +озиме жито	14,2	14,0	13,9	14,3	14,10
6	Редька олійна	16,8	17,1	16,9	17,2	17,0
7	Редька олійна + овес	16,6	17,2	16,0	16,2	16,50
8	Тифон	14,9	15,3	15,1	14,7	15,0
9	Тифон + озиме жито	13,9	13,8	14,5	13,6	13,95

Висновки. У 2007 р, незважаючи на те, що погодні умови для вирощування поживних посівів були не дуже сприятливими, урожайність зеленої маси була досить високою. Проте вона була трохи нижчою ніж в 2006 р. Найвища урожайність відмічена в посівах гірчиці білої та її сумішці з вівсом - 17,65 та 18,10 т/га. Відносно низька урожайність була в посівах озимого ріпаку та його сумішки з озимим житом - 15,35 та 14,10 т/ га. Найнижча врожайність зеленої маси була в посівах тифону та його сумішки з житом – 15,0 – 13,95, (табл.2).

Бібліографічний список

1. Бабич А. О., Петриченко В. Ф., Ермантраут Е. Р. Особливості застосування системного методу в дослідженнях процесу формування врожаю та вдосконалення технологій вирощування кормових культур. Матер. міжн. наук. конф. «Україна у світових земельних, продовольчих та кормових ресурсах і економічних відносинах». Вінниця, 1995.-С. 7-11.
2. Барвинченко В. И., Бессмертна В. И. Влияние минеральных удобрений на качество зеленой массы кормовых культур // Корма и кормопроизводство. - 1988. - Вып. 25. - С. 47-48.
3. Рогоза І. Д., Найденко А. І. Післяукісні та післяжнивні посіви кормових культур. - К. ,1955.-25с.
4. Шувар І. А., Бегей С. В., Бінерт Б. І. Проміжні посіви – невід’ємна складова сталої агро екосистеми // Агроном № 3 (17) серпень 2007.-С.130-137.